

БІЛЯВЕЦЬ Андрій

доктор філософії у галузі знань «Освіта/Педагогіка»

доцент кафедри вогневої підготовки

Національна академія державної прикордонної служби України

Імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ ПЕРЕВЕРНУТОГО КЛАСУ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТИ

У динамічному середовищі військової освіти, де вимоги сучасної війни вимагають не тільки технічної майстерності, а й адаптивних когнітивних спроможностей, методологія перевернутого класу постає як трансформаційна парадигма, яка змінює конфігурацію, часову та просторову динаміку здійснення підготовки. Вказаний підхід, що характеризується навмисним перевертанням традиційних дидактичних послідовностей, за яких здобувачі освіти ознайомлюються з теоретичними матеріалами асинхронно за допомогою заздалегідь підготовлених засобів, перед традиційним груповим заняттям у класі, є особливо актуальними для дисциплін, що вимагають ретельної уваги та оперативної гостроти, таких як навчання поводженню зі зброєю. Заснована на конструктивістських позиціях, що надають перевагу автономії учнів та консолідації досвіду, що сприяє переходу від пасивного сприйняття до активного конструювання знань, тим самим узгоджуючи освітні процеси з вимогами реального застосування в умовах високих ризиків.

В умовах воєнного стану з 2022 року інновацій у професійній підготовці особового складу сил безпеки та оборони України, актуальність цієї методики диктується нагальною потребою підвищення мотивації, індивідуалізації темпу навчання та надійного засвоєння специфічних знань, що стосуються ефективної реалізації бойових можливостей наявної стрілецької зброї.

Походження методу перевернутого класу можна простежити до педагогічних реформ кінця ХХ століття, але його сучасне втілення багато в чому

завдячує прогресу в інформаційно-комунікаційних технологіях, які дозволяють поширювати мультимедійний контент за межі фізичних класів. У військовій освіті, де набуття психомоторних навичок має поєднуватися з неухильним дотриманням заходів безпеки для зменшення ризиків ненавмисного пострілу або неправильного поводження зі зброєю, акцент методу на попередньому теоретичному освоєнні дозволяє викладацькому складу та інструкторам присвятити час в класі розгляду модельованих сценаріїв, що віддзеркалюють непередбачувані ситуації на полі бою. Зазначений метод у нашому баченні надасть можливість здобувачам освіти самостійно переглянути навчальні відеоролики про розбирання вогнепальної зброї, принципи балістики та ін., тим самим підготувавшись до занять, на яких вони будуть виконувати практичні вправи стрільб з викладачами (інструкторами). Це не тільки оптимізує часові ресурси, але й виховує почуття особистої відповідальності, що є незамінною рисою для особового складу під час виконання бойових завдань, де рішення, прийняті за частку секунди, можуть запобігти катастрофічним наслідкам.

Викладачі та педагоги зокрема й військові, яким доводиться працювати в реаліях триваючої війни, почали досліджувати, як саме така інверсія може зневилювати існуючі недоліки традиційних методів, зокрема у сприянні психологічній стійкості та тактичній адаптивності. Однак, варто вказати на те, що ефективність методу перевернутого класу залежить від інфраструктурної підтримки, підготовленості викладачів та організованої інтеграції з допоміжними інструментами, такими як електронні симулятори, мобільні навчальні додатки та ін., які повинні бути налаштовані відповідно до унікальних вимог до процесу підготовки під час війни.

Більше того, узгодженість всіх аспектів методики перевернутого класу з загальноприйнятими освітніми теоріями, такими як таксономія Блума, яка надає пріоритет когнітивним процесам вищого порядку, таким як аналіз і творчість під час етапів співпраці, підкреслює його потенціал вийти за межі механічного запам'ятовування на користь глибокого розуміння [1]. У сфері навчання ефективного використання стрілецької зброї, де неправильне розуміння, як

приклад, заходів безпеки може призвести до жахливих наслідків, така глибина є надзвичайно важливою.

Заглиблюючись у суттєві тонкощі застосування методів перевернутого класу в навчанні вогневої підготовки, стає очевидним, що потенціал цієї методики полягає в її здатності розділити траєкторію навчання на автономні підготовчі етапи та інтерактивні прикладні сегменти, тим самим оптимізуючи засвоєння інтегративних компетенцій, необхідних для безпечного та ефективного поводження зі зброєю. На теоретичному рівні цей підхід спирається на педагогічні рамки, що наголошують на навчанні, орієнтованому на здобувача освіти, де інверсія подачі змісту звільняє час у класі для обміркованих практик, що підсилюють процедурну точність і ситуаційну обізнаність. В українському середовищі, проілюстрованому науковими дослідженнями когнітивної активації за допомогою інвертованих моделей, цей метод позиціонується як каталізатор підвищення мотиваційних показників [2], оскільки здобувачі освіти, не обтяжені часовими обмеженнями традиційних лекцій, можуть повторювати складні теоретичні конструкції — такі як біомеханіка управління спусковим механізмом або юриспруденція, що регулює застосування смертельної сили — у темпі, що відповідає їх індивідуальним когнітивним спроможностям.

Крім того, синергія методу з ІКТ-платформами, що охоплюють відео-уроки, інтерактивні застосунки та хмарні інструменти, сприяє детальному моніторингу прогресу здобувачів освіти, що є особливо важливим у дисциплінах, орієнтованих на безпеку, де помилки можуть мати небезпечні наслідки. Українські педагоги в своїх аналізах впровадження перевернутого класу підкреслюють, як цей механізм нагляду дозволяє викладачам адаптувати втручання, розподіляючи здобувачів освіти на стратифіковані підгрупи на основі показників кваліфікації: досвідчені здобувачі можуть збиратися для колективних тактичних симуляцій, тоді як новачки отримують індивідуальні рекомендації для усунення недоліків. Така диференціація не тільки прискорює колективний прогрес, але й породжує культуру наставництва серед однокурсників, де спільні заняття в класі культивують колективну пильність і взаємну відповідальність, тим самим зміцнюючи ставлення до стрілецької зброї загалом.

Розглядаючи приклад використання зазначеного методу в прикордонному освітньому просторі [3], а саме перетворення пасивної сприйнятливості на інтерактивне генерування знань за допомогою перевернутої моделі, яке використовувалося для підвищення професійної компетентності, причому теоретичне занурення в процедури прикордонного контролю перед заняттями підготувало ґрунт для дискусій та демонстрацій під час занять, що імітують кризові та нестандартні ситуації.

Однак застосування методики перевернутого класу в навчанні не позбавлене розбіжностей та суперечок, особливо в умовах, коли інфраструктура зазнає змін. Критики зазначеного методу підкреслюють потенційні розбіжності в доступі до цифрових технологій, коли здобувачі освіти у віддалених або безпосередньо охоплених війною регіонах можуть стикатися з перешкодами в доступі до матеріалів перед заняттями, що підриває принцип доступності. Більше того, психологічні аспекти вогневої підготовки, що включають розвиток стійкості до слухових та кінестетичних стресогенних факторів, вимагають розумного поєднання з контекстуальними особливостями навчання, в яких навички вбудовуються в реалістичні сценарії, щоб уникнути розриву між теоретичною абстракцією та оперативною реальністю.

Підсумовуючи вище наведені міркування, стає очевидним, що методика перевернутого класу, з її навмисними хронологічними змінами, пропонує інноваційний і водночас переконливий шлях для підвищення ефективності занять вогневої підготовки, зокрема в аспектах безпеки, адаптивності та когнітивної глибини. Водночас, реалізація методу не є простою: вона вимагає інфраструктурної цілісності, педагогічної наполегливості, однорідної доступності до матеріалів а також гострої чутливості до психологічного підтексту, щоб не посилювати нерівності чи ігнорувати загально прийняті вимоги до вогневої підготовки.

Список використаних джерел

1. Подоляк М. Використання методики «перевернутого класу» в процесі навчання іноземної мови у закладах вищої освіти [електронний ресурс] /

М. Подоляк. – Science and Education. – 2024. – № 2. – с. 33–40. – DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2024-2-5>.

2. Бодирєв Д. Нові підходи у методиці викладання вогневої підготовки під час воєнного стану [електронний ресурс] / Д. А. Бодирєв, О. Д. Завістовський. – Аналітично-порівняльне правознавство. – 2023. – № 3. – DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.44>. – Режим доступу: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/46.pdf>. – Дата доступу: 21.11.2025.

3. Заболотна О. Застосування елементів технології «перевернутого навчання» у процесі підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Безпека державного кордону». – Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. – 2024. – Т. 37, № 2. – с. 68–83. – DOI: <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v37i2.1704>.